

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce a studijní obor:Andrea Vanderková – dějiny a filozofie umění.....

Název práce: Mezi realismem a abstrakcí: Tvorba významu u Františka Kupky

Vedoucí/~~Opponent~~ práce: ...PhDr. Kateřina Horníčková, PhD.....

Slovní vyjádření, náměty a otázky k obhajobě:

Autorka si klade náročný cíl osvětlit, na základě teorií neuroestetiky a sémiotiky, tvorbu a komunikaci významu v abstraktních dílech F. Kupky a jejich vztah k realitě. Ten se sice u Kupky neodehrává v rovině nápodoby, ale to nevylučuje umělcův zájem o poznání reality skrze subjektivní vnímání. Kupka tento přístup k realitě dokonce považuje za jediný přínosný. V souladu s tímto názorem se autorka vymezuje proti převládajícímu názoru, že abstraktní umění se odklání od předmětné reality, a dokládá, že abstraktní díla svůj vztah k reálnému neztrácejí, naopak tento vztah rozvíjí svým vlastním specifickým způsobem.

V první, teoretické části rozebírá autorka pojmy a názory, kterými v práci vymezí svůj náhled na vztah abstraktního umění k realitě. Předně ověřuje možnost zkoumat abstraktní díla v pojmech a konceptech sémiotiky a (sémioticky pojaté) vizuální komunikace, následně zkoumá aspekty tvorby významu ve vizuální komunikaci pomocí nedávno etablovaných (a u nás mimo okruh L. Kesnera) dosud neznámých přístupů neuroestetiky. Autorka práce tak inovativně hledá možnosti interpretace Kupkovy abstrakce v propojení dvou přístupů k identifikaci významu – jednak sémiotickému, vycházejícímu ze znakovosti díla, jednak neuroestetickému (v jádru tvarově-psychologickému), vycházejícímu ze formálně smyslového působení díla. Vychází z toho, že veškerá tvorba materiálních i mentálních obrazů vychází z funkcí naší vizuální percepce, tudíž i abstraktní obrazy musí vycházet z tohoto základu a

jejich významy se musí řídit stejnými zákonitostmi. Abstraktní díla se sice neváží na významovou identifikaci objektů pomocí nápodoby (autorka se překvapivě vyhýbá termínu mimeze, zajímalo by mne proč), ale vnímána, tato díla aktivují centra rozpoznávání vizuálních prvků, čímž tvoří význam, aniž bychom tyto jednotlivosti dokázali přesně identifikovat s předměty v reálném světě. Tomuto procesu je vlastní nejen absence mimetické vazby k předmětnému, což aktivuje odlišné způsoby tvorby významu v našem mozku, ale i významová nejednoznačnost, se kterou se divák musí vyrovnávat.

Obdobně, v Kupkově pojetí, abstraktní díla vznikají z vnitřního (oproti vnějšímu) procesu poznávání reality v subjektivním porozumění ze strany umělce, v němž klíčovou roli hraje mozek (zejména v asimilaci smyslových vjemů v naší paměti), a nachází vyjádření v jeho obrazotvornosti. Autorka dovozuje, že Kupka tím předjímá neuroestetický přístup (s. 62). Tvorba podléhá zákonům naší vizuálního systému a vychází z předchozí zkušenosti.

V interpretační části proto aplikuje autorka teoretické koncepty na Kupkovo dílo Katedrála. S pomocí umělcových úvah o tvůrčím procesu pak interpretuje dílo i postupy umělce při jeho vytváření, které se opírají o subjektivní, vnitřní vizi umělce spojené s procesy v mysli. Kupka byl znám svými teoretickými a vědeckými zájmy i „empirickým“ přístupem k tvorbě, což se odráží v jeho tvůrčím přístupu k realitě a obrazovém zpracování (působení barev a linií). Jak autorka přesvědčivě postuluje, jeho obrazy mají odrážet „myšlenkové objekty vnitřního světa“ pomocí výrazových prostředků (barvy, linie), které harmonicky tvoří vizuální pole, aniž by se musely podřizovat předmětnému a mimetickému.

Metodologicky náročná práce Andrey Vanderkové dle mého názoru výrazně vybočuje z běžné úrovně studentských kvalifikačních prací, a to nejen znalostí aktuálních přístupů, sklonem k teoretickému myšlení a metodologickou fundovaností, ale také odvahou aplikovat tyto na dílo jednoho z nejvýznamnějších umělců moderny vůbec. Schopnost autorky koncepčně uchopit náročný problém a komplexně a strukturovaně se s ním vypořádat je rovněž výjimečná.

Práce přispívá zásadní měrou k jedné ze základních otázek moderního umění, a totiž otázce definice abstraktního umění jako odmítnutí předmětné reality. Je vyspěle jazykově i formálně vypracována a logicky uspořádána i po stránce organizace textu. Obsahuje kvalitní obrazovou přílohu, včetně dokumentace experimentů. Jedinou výtkou vedoucí práce je formální nekonzistence citovaných bibliografických údajů v závěrečné (jinak obsáhlé, kvalitní a z větší části cizojazyčné) bibliografii, kde jsou stejné typy publikací citovány různě a nesledují žádný běžně užívaný standardní formát. V každém případě jde ale po všech stránkách jde o práci

velmi kvalitní a na vysoké obsahové i formální úrovni. Práci samozřejmě doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou výborně.

Pro obhajobu navrhuji autorce, aby ze svého pohledu zhodnotila, který z obou přístupů (sémiotický, neuroestetický) pokrývá lépe problém uchopení tvorby významu v obraze obecně (tedy nejen abstraktních obrazů) a jaké jsou slabiny každého z nich. Dále navrhuji, ať vysvětlí jeden z pojmů, které v práci blíže nevysvětluje a který (alespoň dle mého čtení) nabírá v průběhu práce různých obsahů - pojem „sdílená realita“ a „sdílený význam“. A nakonec může objasnit, zda pomocí těchto přístupů dokážeme lépe uchopit procesy interpretace u obrazů na hranici mimeze, tedy obrazů, které se pohybují na pomezí mezi abstrakcí a předmětovostí. Další otázkou je možnost přenosu prožitku vnímání na jiného diváka – Kupka této možnosti dle autorky věří, alespoň do určité míry – ale není toto právě moment, v němž neuroestetika zastává jiný názor vzhledem ke vždy odlišným zkušenostem a podmínkám individuální recepce?

Navrhovaná klasifikace:..výborně.....

.....
podpis vedoucího práce

V Českých Budějovicích dne3.6.2022.....

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

